

Osankarica in Rovte

Potem ko je vodja vojaškega vikariata v Slovenski vojski dr. Jože Plut, ki je bil predviden, da bo 25. avgusta 2013 somaševal v Rovtah na proslavi začetka nastajanja slovenskega domobranstva, izjavil, da bi šel tudi na proslavo na Osankarici, kjer je spomenik padlim partizanom pohorskega bataljona, si je poleg vprašanja udeležbe uniformiranega pripadnika Slovenske vojske na proslavi v Rovtah treba postaviti še vprašanje, ali je mogoče izenačevati Osankarico in Rovte.

V javnosti je sprožil precej pozornosti objavljen program proslave v Rovtah, v katerem je bilo predvideno, da bo s teologom dr. Juhantom somaševal tudi vodja vojaškega vikariata Slovenske vojske dr. Plut. Šlo je za vprašanje, ali je dopustna udeležba uniformiranega pripadnika Slovenske vojske na proslavi, ki časti slovensko domobranstvo. Po intervenciji ministra za obrambo se dr. Plut proslave ni udeležil, ampak je na proslavo poslal vojaškega kaplana Milana Preglja, ki je na proslavi tudi somaševal.

Udeležba uniformiranega pripadnika Slovenske vojske vojaškega kaplana Milana Preglja na proslavi v Rovtah 25. avgusta 2013 ni skladna z vrednotami, na katerih temelji Slovenska vojska. Med temi vrednotami ni čaščenja spomina na

slovensko domobranstvo. Z udeležbo na proslavi v Rovtah je prizadeta čast Slovenske vojske, ki temelji na tradiciji Maistrovih borcev za severno mejo in narodnoosvobodilne vojske, ki v protifašistični koaliciji ni samo izbojevala zmage nad okupatorjem, ampak je tudi prispevala k zmagi nad nacifašizmom, ki je predstavljal najhujše zlo dvajsetega stoletja.

Nobenega dvoma ni, da je slovensko domobranstvo, ki je nastalo po kapitulaciji Italije iz ostankov MVAC (prostovoljne protikomunistične milice) in četniških odredov, bilo sestavni del nemške oborožene sile. Domobranci so ob blagoslovu škofa Rožmana, ki jim je bral mašo, Hitlerju na njegov rojstni dan 20. aprila 1944 slavnostno prisegli zvestobo.

Ob takratni prisegi je SS-general Rösener, ki je bil dejanski ustanovitelj slovenskega domobranstva, poudaril njegov izvor in značaj: »S pomočjo velikonemškega Rajha smo vas izvežbali, oblekli in oborožili ... Danes ste prisegli, da se boste skupaj z nemško vojsko, z vojaškimi SS-oddelki in policijo borili za svobodno, čisto Evropo ... Vaš škof vas je to jutro pripravil. Čistega srca stojite tu, da bi položili zaobljubo vojaka ... Sprejemam vas v borbeno skupnost svojih vojakov ... Vaša prisega, ki ima ozir na vodjo velike Nemčije, bo držala zvestobo ...«

Domobranska prisega se je glasila: »Prisegam pri Vsemogočnem Bogu, da bom zvest, hraber in svojim nadrejenim pokoren, da bom v skupnem boju z nemško oboroženo silo, stoječo pod poveljstvom vodje velike Nemčije, SS-četami in policijo, proti banditom in komunizmu kakor tudi njegovim zaveznikom svoje dolžnosti vestno izpolnjeval za svojo slovensko domovino kot del svobodne Evrope. Za ta boj sem pripravljen žrtvovati tudi svoje življenje. Tako mi Bog pomagaj.«

Iz tega torej izhaja, da se domobranci niso borili proti okupatorju za osvoboditev Slovenije, ampak so se kot sestavni del nemške oborožene sile borili za uresničitev Hitlerjevega ukaza: »Naredite mi to deželo zopet nemško!«

Zanimiva je pripoved slovenskega tržaškega pisatelja Borisa Pahorja, da so ga domobranci 24. januarja 1944 aretirali v stanovanju v Trstu in ga izročili nacistom.

Posebna komisija Generalštaba SV je ugotovila, da v primeru udeležbe vojaškega kaplana Slovenske vojske Milana Preglja na proslavi začetkov domobranstva ne gre za disciplinsko kršitev po zakonu o obrambi, ker je Milan Pregelj bil na proslavi v svojem prostem času in na proslavi ni sodeloval na podlagi ukaza ali pa pooblastila Slovenske vojske. Komisija je ugotovila, da je vodja vojaškega vikariata SV dr. Jože Plut soglašal, da se vojaški kaplan Milan Pregelj udeleži proslave v vojaški uniformi.

Po mojem ne gre le za iskanje pravne podlage za uveljavitev disciplinske odgovornosti zaradi udeležbe na sporni proslavi, ampak se postavlja (tudi) vprašanje osebnega odnosa do slovenskega domobranstva. Težko bi – bodisi v službenem bodisi v prostem času – nekdo, ki se ne strinja z zgodovinsko vlogo slovenskega domobranstva, somaševal na proslavi, na kateri častijo slovensko domobranstvo. Če bi ga nadrejeni v to prisilili, bi se mu moral upreti ali pa si poiskati drugo zaposlitev.

Iz povzetka poročila o sklepu komisije Generalštaba SV na spletnem portalu RTV MMC ni razvidno, ali si je komisija zastavila tudi vprašanje, na kateri podlagi je vodja vojaškega vikariata dr. Plut pooblastil kaplana Preglja, da se v vojaški uniformi udeleži proslave in da na njej somašuje. Vsekakor bodo v Generalštabu SV to vprašanje morali raziskati.

Po mojem zasluži komentar izjava dr. Pluta, da bi šel tudi na proslavo na Osankarici, kjer je spomenik padlim partizanom pohorskega bataljona. Menim, da je nespodobno izenačevati Rovte in Osankarico.

Proslava na Rovtah je bila namenjena čaščenju slovenskega domobranstva, ki je bilo aktivno vključeno v Hitlerjev načrt pokoritve in germanizacije Slovenije. Proslava je bila namenjena čaščenju domobrancev, ki so Hitlerju prisegli, da so za uresničenje njegovih načrtov pripravljeni žrtvovati tudi svoje življenje.

Proslava na Osankarici pa je proslava v spomin na poboj 69 partizanov, med katerimi je bil legendarni Alfonz Šarh – Iztok in njegovi trije sinovi. Osankarica je spomin na žrtve, ki so padle v boju proti nemškemu okupatorju, ki so mu služili domobranci. ■

DR. IVAN KRISTAN, Škofja Loka